

KoduMaja aed

KALENDER

Juuni-juuli

Öökülmade oht ei ole veel möödas

Külmaõrnade taimede kaitseks kata avala vajadusel taimed. Öökülmahoju puhul võiks katteloori ööseks peale tõmmata õitsevatele maasikatele, kõrvitsalehtedele, suvidaaliatele.

Vali terve ja tugev istik

Kui valid oma aeda uusi istikuid, siis ostmisel tuleb seda korralikult uurida. Taime edasine kasv areng sõltub olulisel määral algmaterjalist.

Istikuärts tuleks nii puu- kui lilleistikute ostmisel jälgida, kas mullapall ikka niiske on. Kontrollima peaks ka lehtede alakülgi, seal võivad ennast varjata kahjurputukad või –lestad. Puutüvedel ja okstel ei tohi esineda vigastusi ega haiguskoldeid (näiteks tüvepõletikku).

Tigude ja nälkjate tõrje aias

Rohurikkal pinnasel on kohati võimatu astuda, ilma et kojaga limused jala all puruks ei praksataks. Kuna tigude ja nälkjate munad asuvad kogumitena pinnasesse uuristatud aukudes, aitab nende arvukust vähendada mulla kaevamine.

Keskkonda säästvad tõrjevõtted:

- aia puhastamine kividest, prahist, umbrohu ja taimejäänustest;
- rohu- ja kärnkonnade, siilide ja lindude meelitamine aeda;
- plast- ja plekktoke tekitamine;
- lubja või tuha puistamine taimede ümber.

- taimede lähedusse asetada lauajuppe või plaate, kuhu alla nad päevaks kogunevad ning kust alt on neid lihtne kokku korjata;

- peletavad taimed (iirised, kurekell, kurereha, gladiool, hortensia, mündid, ingver, pune, nõmm-liivatee, koirohi, raudrohi, sibul, porulauk, küüslauk) muude kultuuride vahele istutatuna hoiavad teod eemal;

- peibutistaimede (hosta, mädarõigas, saialill, tsinnia, peulill, põlduba) suunas roomavad teod pimesi, märkamata muid aiataimi;

- teod on maiuspalaks ka kodulindudele, laske nad aeda lahti ja nad hävitavad kahjureid.

Feromoonpüünistega viljapuude kahjurite vastu

Feromoonpüüniseid saab kasutada õunakoi ja õunamähkuri ning ploomipuul ploomimähkuri liimile püüdmiseks. Igale nimetatud kahjuriliigile on ette nähtud oma püünis. Õunapuu-võrgendikoide jaoks on samuti feromoonpüünised olemas. Nende ülespanek tuleb ajastada isasputukate eksitamiseks ja liimilemelitamiseks just liblikate pulmapee ajaks.

Tänavust kahjustust püünised ära ei hoi, küll aga vähendavad õigeaegsel kasutamisel oluliselt järgmise aasta kahjuriarvukust.

Viljahakate harvendamine

Kui on näha, et viljapuule on jäänud külge liialt palju viljahakate, siis on karta, et kõik nad ei kasva piisavalt suureks ega omanda iseloomulikku maitset.

Lillesibulad mullast välja

Juuni lõpus tuleks üles võtta krookuste, idahüatsintide ja varaste tulbisortide sibulad, mis kuivatatakse paar nädalat hästituulduvas ja soojas kohas, seejärel nad puhastatakse ja sorteeritakse.

Pealtväetamise aeg

Pealtväetamist vajavad viljapuud. Nende järgmise aasta saak saab alguse just juunis-juulis. Igale kandeealisele viljapuule tuleks

manustada 3...4 ämbrit vett, millest igapähe on lahustatud 2...3 peotäit lämmastikurikast väetist. Väga heaks turgutajaks on lahja virtsavesi.

Maasikate kaitsmine lindude eest

Kaitseks lindude vastu, kellele maasikad samuti maitsevad, on kergele puitraamile või traatkaartele tõmmatud linnuvõrgud. Võrgu ääred tuleb millegi raskemaga vastu maapinda kinni suruda.

Puude ja põõsaste suvine lõikamine

Juulis on kerge eemaldada viljapuudele kasvanud vesivõsusid, sest nad ei ole veel puitunud ja neid on võimalik murda ilma kääre kasutamata. Eemaldama peaks ka juurevõsusid, sest need kurnavad puud.

Mägimännil, kuusel jt okaspuudel võib samuti võrseid lühendada.

Multšimisega võidada

Puukoort, -laastusid, hekseldatud põhku või niidetud muru multšina kasutades võidate mitmel moel: tõrjute umbrohtu, säästate väetist, säilitate võimaliku põua korral pinnases niiskust, loote võimalused mulla mikroorganismide paljunemiseks ning hoiate viljuvad taimed (nt maasikad) puhtana. Rohi sobib üheaastaste taimede vaheltkatmiseks, koor ja laastud eelkõige mitmeaastastes istandikesse.

Muru väetamine

Mida rohkem muru niita, seda enam vajab ta ka lisatoitaineid. Kui suve esimesel poolel sobib kasutada muru püsiväetist (Greencare 20-5-10), siis juulis tuleks see asendada kaaliumväetisega (nt Kemira kaaliumsulfaat).

Potitaimed vajavad lisaväetist

Õues pottides kasvavate taimede toitepind on piiratud ja seega vajavad nad aeg-ajalt lisatoitu. Kõige kiiremini mõjub vedelväetiste kasutamine. Samas peab märja ilmaga kristallväetiste manustamisel ettevaatlik olema: rohtsetele taimeosadele sattunud väetiseterad kleepuvad külge, lahustuvad seal ning põletavad lehti.

Lõika maha püsikute närbunud õied

Äraõitsenud püsikutel, millest seemneid ei kavatsa korjata, tuleks õisikud ära lõigata. Nii kasutab taim toitainetarvust muude organite arenguks, ka järgmise aasta õiealgete ettevalmistamiseks.

Sibullilled lõpetavad kasvu koltunud lehed tuleb koristada ja komposteerida, maapind kobestada ning rehitseda sisse sügisväetis (lämmastikuvaene).

Jät kub väetamine ja kahjurite tõrje

Kuu teisel poolel lõpetatakse mitmete kultuuride (roosid, elulõngad) väetamine lämmastikurikaste väetistega. Kasutada tohib edaspidi vaid kaaliumi ja fosforirikkaid sügisväetisi. Veidi käärinud sõnnikuleotist kastekannu kohta on kurgi ja tomati jaoks hea orgaaniline väetis. Kahjurite tegutsemisest annavad märku lehtede krussitamine (vaadake lehe alumisele küljele), läikivad ja kleepuvad tilgakased lehtedel viitavad sellele, et kusagil ülalpool on lehetäide koloonia.

Vanad õisikuarved lõigake tagasi

Mutid aias

Mutid ja mügrid teevad peavalu aljudele aiapidajatele. Soovimatute kaasüürnike eemalpeletamiseks on mitmeid meetodeid ja vahendeid. Mida ja kuidas kasutada, see jääb aiaomaniku otsustada.

Muttide pesakonnas on kuni seitse poega ja täiskasvanuks saades soovib iga mutt rajada omaenda käikude võrgustiku; mutid kaevavad kiirusel kuni 4 meetrit tunnis.

Mutiprobleemi väljajuurimiseks võib kasutada erinevaid keemilisi tooteid, mida on võimalik aianduslettidelt muretseda ja järele proovida. Kuid muti- ja mügritorjet on võimalik teha ka looduslike vahenditega.

Abi saab taimedest

Odavam viis soovimatuid närlisi oma aiast peletada on kasutada taimede abi. Paljud aiapidajad on järele proovinud mõningate taimede mõju ja soovivad seda teistelegi. Hästi sobivad mutitõrjeks harilik rass (Cynoglossum officinale) ja aedruut (Ruta graveolens).

Harilikku rassi on looduses harva leida, seemet aga liigub aiapidajate hulgas.

Taim on mürgine. Harilik rass on kaheaastane rohttaim, mis kasvatab esimesel aastal juurmistest lehtedest leheroseti. Järgmisel suvel kasvab taimel 40–80 cm kõrgune tugev hästilihistu-

nud vars. Lehed on suured, laienevalt ovaalsed, ülemised lehed kitsamad. Punavioltsed, karikakujulised õied moodustavad ladvas õisiku. Õitseb juunis–juulis. Rassi vilid pähklilike on üleni kaetud pisikeste ankrutaoliste karvast ogadega, mis kergesti igale poole kinni jäävad ja mida on raske eemaldada. Taim on mürgine.

Kuidas rassi tõrjevahendina kasutada?

Esimesel kasvuaastal saame kasutada rassi lehti, millel on üsna ebameeldiv lõhn. Peeneks lõigatud lehti topitakse muttide ja vesirottide käikudesse. Kindlasti tuleb selle töö juures kasutada kummikindaid. Tundlikumad inimesed võiksid kasutada ka respiraatorit.

Oma kogemuse põhjal võin öelda, et pooltunnine mutikäikude "töötlemine" rassiga võttis nina limaskestad nii kõvasti kipitama, nagu oleks nina seestpoolt kõrvetada saanud, hilisemast aevastamisest rääkimata. Käike, kuhu on pandud rassilehti, närlised tavaliselt enam ei kasuta. Uusi käike rassiga järjest töödeldes saame tüütud külalised aiast välja tõrjuda. Värsket rassi on soovitatud tuua hiiretõrjeks ka majja. Siin peaks aga jälgima, et inimesed ei hingaks hiirte jaoks mõeldud lõhna endale sisse.

Teisel kasvuaastal rass õitseb ja viljub. Seemet saab rohkesti – kümnekonna korraliku taime kohta olen saanud pesukaunistäie seemet. Ka seemne koristamisel tuleb kasutada kummikindaid. See-

metki tuleb panna käikudesse (pihutäis korraga).

Kui rassi seeme satub muti või vesiroti kasukasse, siis ei saa loom seda sealt enam kätte ja ta hukkub. Taimes sisalduva alkaloidi tsünoglossofiini toimet on võrreldud kuraare toimega.

Et tegemist on üldiselt mürgise taimega, siis rassi kasvatades tuleks valida selline koht, kus lapsed ei satuks teda näp-pima. Minu kassid ja koerad on senini rassiga kohtumist ise osanud vältida.

Ka aedruut, mis on maitse- ja ravimtaimena meil rohkem tuntud, ei meeldi eriti närlis-tele. Nimelt sisaldavad aedruudi juured kumariini, mille lõhn teatud määral vesirotte ja mutte peletab. Aias võiks mõne eriti väärtusliku taime lähedusse istutada ka aedruudi taime. Aedruut sobib oma ilusate kollaste õiekestega ja sama kaunita viljakupardegaga igasse lillepeenrassegi.

Veel võib mutte kiusata õitsvate toominga-, leedripuu- ja ebajasmainiokste, bensiiniga immutatud kaltsude ning muu sellise urgudesse toppimisega.

Mõningate aiapidajate arvates on aga kõige tõhusam vahend ikkagi lõks

Veel võib mutte kiusata õitsvate toominga-, leedripuu- ja ebajasmainiokste, bensiiniga immutatud kaltsude ning muu sellise urgudesse toppimisega.

Reena Smidt
aiandusagronoom

Küsimus ja vastus

Sipelgad vallutavad noort puud

Eelmisel aastal istutatud ploomipuu ümber on tekkinud sipelgapesa. kas tuleks sipelgad minema peletada? Millega? Või ploomipuu mujale istutada?

Enne kui noort ploomipuu ümber istutama hakata, võiks proovida mõningaid võtteid, kuidas sundida sipelgaid uut elupaika otsima.

Ploomipuu kasvavad hästi neutraalsel ja nõrgalt leeliselise reaktsiooniga (pH6,4...7) muldadel. Seega võiks proovida sipelgaid peletada puutuhaga, sest neile ei meeldi leeliseline keskkond.

Rahvatarkuse järgi pelgavad sipelgad ka küüslauku, nelki, kaneeli ja musta pipart ning ka kohvipuru.

Loomulikult on aiandusäri-

des müügil ka keemilisi sipelgatõrjevahendeid ja püüniseid aga nende kasutamisel tuleb hoolikalt jälgida kasutusjuhendit, sest paljud neist on kasutatavad sisetingimustes. Peibutussööda topse on võimalik kasutada taimede kõrval, aga neid tuleks kaitsta vihma eest.

Reena Smidt
aiandusagronoom

Põnev rajatis

Hea Kodumaja lugeja!

Kui oled mõne vahva omanäolise rajatise loonud, anna sellest ka teistele lehelugejatele teada! Aga võibolla oled märganud midagi toredat naabri või sõbra juures, mida tasuks laiemale avalikkusele näidata.

Ootame fotosid huvitavatest oma kätega tehtud aiarajatistest, skulptuuridest või väikehitistest Kodumaja aadressil.

Kõige huvitavamad meistriteosed avaldame lehe veergudel ja vaevatasuks on Kodumaja tasuta aastatellimus.

Kodumaja toimetuse

